

MIESIĘCZNIK POLSKIEGO
ZWIĄZKU PSZCZELARSKIEGO

GRUDZIEŃ 2020

12

Zwalczanie
warrozy trochę
inaczej

str. 14

Poddajemy
matkę pszczelą

str. 18

Porady na
grudzień

str. 25

INDEKS 369551

ISSN 0867-3721

Cena 8,00 zł (w tym 8% VAT)

Pszczelarz *polski*

Jak domowym
sposobem pozyskać
pierzgę? Jak
zagospodarować воск?

str. 15

Zalecenia pozwalające na uzupełnienie (wydłużenie) bazy pokarmowej owadów pszczołowych na terenach intensywnych upraw ogrodnich i rolnych

Większość pszczelarzy ma pasieki stacjonarne w najbliższej okolicy swoich gospodarstw. Zwykle pasiekę otaczają pola uprawne, na których, w zależności od regionu, plantatorzy uprawiają takie gatunki roślin, które zapewnią im dochód w gospodarstwie lub z których słynie dana okolica.

Dla przykładu pasieki w okolicy Grójca, Sandomierza czy Powiśla otoczone są głównie uprawami sadowniczymi. W północnej części Polski, w Wielkopolsce i na Dolnym Śląsku pasieki ulokowane są w warunkach gospodarstw wielkotowarowych, gdzie najczęściej otaczają je duże areale jednorodnych upraw rolniczych, np. zbóż czy rzepaku. Z kolei na Mazowszu grunty orne zajęte są pod uprawę warzyw, a na słabych glebach Podlasia uprawia się przeważnie żyto i grykę.

Oczywiście nie jest to zbyt szczegółowa analiza wykorzystania rolniczych gruntów rolnych, lecz raczej bardzo ogólne podejście do tematu, które ma na celu uwypuklenie prawdziwego problemu, którym jest dostępność bazy pokarmowej dla pszczoł miodnych w przeciętnych warunkach stacjonowania pasiek. Jak wiadomo grunty rolne zajmują w Polsce około 60% powierzchni i to właśnie na tym obszarze pszczoły w większości przypadków poszukują pożytku. Dużym buforem bezpieczeństwa pożytkowego dla pszczoł są także tereny leśne stanowiące około 31% powierzchni kraju. Szczególne znaczenie mają tu bory świeże i lasy mieszane. Wysoki potencjał jako baza pokarmowa dla owadów mają też nieużytki zajmujące 1,5% obszaru Polski.

Obecna sytuacja pożytkowa na gruntach rolnych należy do raczej ubogich. Poza dużymi, ale w większości zrejonizowanymi uprawami rolniczymi dostarczającymi pszczołom pokarmu, takimi jak rzepak ozimy, gryka zwyczajna, sady owocowe i malina właściwa oraz obecnie nielicznymi plantacjami fasoli wielokwiatowej, różnych ziół, koniczyn i lucerny, a ostatnio także słonecznika, niewiele roślin w środowisku rolnym dostarcza owadom pożytku. Trzeba także zaznaczyć, że większość gatunków sadowniczych, mimo tego, że są to gatunki miododajne, stanowi dla pszczoł raczej umiarkowaną wartość pożytkową. Ich wydajność miodowa jest stosunkowo niska, a okres

kwitnienia skoncentrowany jest głównie w okresie wiosennym, tj. przełom kwietnia i maja.

Przeprowadzone w latach 2015-20 badania, łącznie na 24 plantacjach roślin sadowniczych i rolniczych wykazały, że okolica tych plantacji jest bardzo uboga w potencjalne źródła pożytku dla owadów. Badania prowadzono na plantacjach rzepaku ozimego (*Brassica napus* L. ssp. *napus*), gryki zwyczajnej (*Fagopyrum esculentum* Moench) oraz w sadzie jabłoniowym (*Malus domestica* Borkh.) i wiśniowym (*Prunus cerasus* L. Choć wszystkie uprawy główne dostarczały owadom pożytku, to jednak bezpośrednia okolica tych plantacji nie obfitowała w rośliny pokarmowe.

Podczas trwania badań, w obrębie doświadczalnych plantacji, zidentyfikowano 126 gatunków roślin należących do 35 rodzin. Najliczniej reprezentowane były rodziny: Asteraceae (23 gatunki), Fabaceae (14), Rosaceae (12) i Brassicaceae (10). Różnorodność gatunkowa pożytków pszczelich w najbliższej okolicy upraw wiosennych (jabłoni, wiśnia, rzepak) była znacznie uboższa w porównaniu do upraw gryki kwitnącej w pełni lata. Podczas lustracji pól uprawnych i sąsiadujących siedlisk w przypadku gryki zidentyfikowano 89 gatunków z 30 rodzin botanicznych, w przypadku rzepaku 51 gatunków z 18 rodzin, w sadach wiśniowych 14 gatunków z 8 rodzin, a w uprawach jabłoni tylko 9 gatunków z 9 rodzin botanicznych. Na

wszystkich badanych powierzchniach roślinność pożytkowa nie tworzyła zwartych łanów, lecz były to raczej pojedyncze egzemplarze poszczególnych gatunków, stąd też ich wpływ na obfitość pożytkową badanych terenów należy uznać za znikomy.

Jak wobec tego można poprawić niekorzystną sytuację pożytkową na terenach intensywnych upraw ogrodniczych i rolnych?

Na polach uprawnych można propagować wysiew gatunków zarówno produkcyjnych, których nasiona rolnik jest w stanie sprzedać i jednocześnie miododajnych, takich jak gryka, facelia, gorczyca czy koniczyzna biała. W ostatnich latach na terenach rolniczych występuje zjawisko wyłączania najłabszych gleb spod uprawy. Obszary te można zagospodarować wprowadzając roślinność miododajną. Najlepsze długoletnie efekty zapewniłoby sadzenie drzew i krzewów miododajnych, a następnie trwałych zielnych roślin, czyli nektarodajnych i pyłkodajnych bylin. Z nadających się do tego celu gatunków drzew można wymienić przede wszystkim wierzby, robinie akacjową i lipy, a następnie korkowiec amurski, ewodię aksamitną, głogi i kłony (szczególnie klon tatarski i Ginnala). Z krzewów natomiast można brać pod uwagę śnieguliczkę białą, moszeniec południowy, suchodrzew pospolity, amorfę krzewiastą oraz irgi błyszczącą i rozkrzewioną.

Na tego typu stanowiska z trwałych roślin zielnych nadawać się mogą takie gatunki jak dzielnian jesienny, przegorzan węgierski, lebiodka pospolita, farbownik lekarski, mikołajek płaskolistny, rożnik przerośnięty, ślázówka turyngska, szalwia okrągowa, serdecznik pospolity, kocimiętka naga, kłosowiec fenkułowy i pomarszczony oraz koniczyzna biała. Do powyższej listy bylin można dołączyć kilka gatunków dwuletnich, tj. nostrzyk biały, przegorzan kulisty, chaber nadreński, żmijowiec zwyczajny i serdecznik syberyjski, a z roślin rocznych – pszczelnik mołdawski, żmijowiec grecki, ogórecznik lekarski czy mak polny łatwo rozmnażający się przez samosiew. Oczywiście jak najbardziej można brać pod uwagę także gatunki uprawne, jak gryka, gorczyca, facelia i nostrzyk jednoroczny.

Pewnym sposobem poprawy niekorzystnej sytuacji pożytkowej na terenach intensywnej gospodarki rolnej jest zachęcanie użytkowników gruntów rolnych do zakładania śródpolnych pasów roślin drzewiastych

stanowiących pożytek dla pożytecznych owadów zapylających, w tym również dla pszczoły miodnej. Można również zachęcać do przeznaczania części niektórych gruntów (tych najłabszych czy czasowo wyłączanych spod uprawy) na uprawę gatunków roślin miododajnych dostarczających owadom pożytku w postaci nektaru i pyłku. Pakiet takich działań powinien zostać objęty systemem dopłat bezpośrednich.

Działania w tym kierunku można połączyć z przeznaczaniem części gruntów na cele ekosystemowe (proekologiczne) w ramach płatności bezpośrednich realizowanych przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

Realizacja tego pakietu, będzie wymagała od plantatorów pewnych nakładów finansowych. Powinni więc otrzymywać adekwatne kwoty rekompensaty. Przeznaczone środki będą miały swoje uzasadnienie, ponieważ dobrze funkcjonujący program zachęci użytkowników gruntów rolnych do zakładania poletek z roślinami pożytkowymi dla owadów, przez co zwiększy się liczebność owadów zapylających na polu, poprawią warunki pożytkowe dla pszczół, a przede wszystkim poprawi się nasze środowisko na tych terenach.

Podczas realizacji tych ambitnych planów należy pamiętać o idei rozmieszczania poletek z roślinami miododajnymi równomiernie na polach, które w sumie mogą dać całkiem niezły pożytek. Wydaje się, że na dużych monokulturowych polach, poletka z roślinami pożytkowymi powinny być w formie pasów o szerokości np. 6 m, ciągnących się przez całą długość pola i nie powinny być one oddalone od siebie więcej niż np. 500 m.

Należy zaznaczyć, że w kontekście zwiększania bioróżnorodności nawet najmniejsza powierzchnia roślin wzbogacających skład gatunkowy danego siedliska ma oddziaływanie pozytywne, szczególnie na dużych monokulturowych arealach. Jednorodnie powierzchnie z roślinami miododajnymi można uzupełnić o mieszanki roślin pożytkowych i to zarówno te siane w jednym terminie w formie mieszaniny nasion, jak również zestaw różnorodnych gatunków miododajnych sianych na odrębnych poletkach, ale tworzących sukcesywnie kwitnące powierzchnie dostarczające pożywienia owadom w formie taśmy pożytkowej.

Zgodnie z wszelkimi prawami panującymi w przyrodzie najlepsza jest równowaga pożytkowa, która stwarza dobre warunki do egzystencji pożytecznym owadom. Na polach uprawnych zajętych przez zboża, każda, nawet najmniejsza powierzchnia z roślinami pożytkowymi będzie bezcenna dla owadów. Każdy rodzaj pożytku przynosi też pszczołom miodnej określone korzyści, np. obfity pożytek pyłkowy wpływa na dobry rozwój młodego pokolenia pszczoł, a obfity pożytek nektarowy zwiększa produkcję miodu.

Wytypowanie odpowiednich gatunków roślin miododajnych najlepiej nadających się do wzbogacenia bazy pokarmowej owadów należy opracować w oparciu o ich wydajności miodowe oraz łatwość rozmnażania i utrzymywania się na danym stanowisku. Jednym z podstawowych kryteriów ich przydatności w konkretnym siedlisku jest również pora kwitnienia wypadająca w okresach, kiedy brak jest jakichkolwiek roślin pożytkowych. Pewne propozycje listy takich gatunków są już dostępne i obejmują one zarówno rośliny zielne, jak i drzewa i krzewy.

Wszystkie przedstawione powyżej zalecenia doskonale wpisują się w strategię rozwoju obszarów wiejskich i pozytywnie wpływają na zwiększenie

funkcjonalności, estetyki i bioróżnorodności środowiska rolniczego oraz zapobiegają jego erozji i degradacji. Można więc w tym kontekście powiedzieć, że zwiększanie bioróżnorodności pożytków pszczelich na terenach intensywnej produkcji sadowniczej i rolnej to dla egzystencji owadów i dla zachowania równowagi w środowisku absolutna konieczność.

tekst i zdjęcia:
dr hab. Zbigniew Kołtowski

REKLAMA

PRODUKT NATURALNY

WIECEJ MIODU

OCHRONA I WZMOCNIENIE RODZINY PSZCZELEJ

- Chroni rodzinę pszczelą przed osłabieniem na pożytkach
- Zwiększa siłę obronną rodziny pszczelej przed zatruciami i chorobami
- Znacząco poprawia przetrzymalność rodziny pszczelej

www.vitaeapis-new.pl | tel. 572 066 662 | e-mail: info@vitaeapis-new.pl

Łukasiewicz

CENTRUM PSZCZELARSKIE

HURTOWNIA PSZCZELARSKA
Suchlica 5a,
74-404 Cychry
woj. zachodniopomorskie
tel/fax: **95 737-99-52**
kom. **723-710-100**

SKLEP PSZCZELARSKI
ŁUKASIEWICZ
ul. Ślaska 8,
73-110 Stargard
woj. zachodniopomorskie
kom. **697-093-100**

NAJWIĘKSZY INTERNETOWY SKLEP PSZCZELARSKI

EKSPRESOWA
WYSYŁKA

PROFESJONALNA
OBŚŁUGA

ATRAKCYJNE
CENY

ZAMAWIAJ BEZ WYCHODZENIA Z DOMU!

ZAPRASZAMY NA
www.pszczelnictwo.com.pl

SPRZEDAŻ MIODU W BECZKACH I WIADRACH.
ZAPYTAJ O OFERTĘ!

OFERTA DOTACYJNA 2020/2021

SZEROKI WYBÓR TOWARÓW
W RAMACH DOTACJI!
ZADZWOŃ PO SZCZEGÓŁY!

ODZIEŻ PSZCZELARSKA

- 601046** Kombinezon pszczelarski z kapeluszem dziecięcy
- 6024M** Bluza pszczelarska rozpinana z kapeluszem
- KOGM** Kapelusz otwierany górną z materiałem
- 601210** Rękawice pszczelarskie skórzane z żarłakownikami

PROMOCJA!

Podkurzacze nierdzewny
• stal nierdzewna,
• wysokość - 30 cm
• średnica paleniska - 9 cm

45,00

PROMOCJA obowiązuje do wyczerpania zapasów.

Z okazji Świąt Bożego Narodzenia oraz zbliżającego się Nowego Roku pragniemy serdecznie podziękować za dotychczasową współpracę oraz złożyć Naszym Klientom, Przyjaciółom i Sympatykom moc gorących życzeń, zdrowia, szczęścia i wszelkiej pomyślności.

Łukasiewicz
CENTRUM PSZCZELARSKIE

